

ТЕНДЕНЦІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПРИКОРДОННИХ ВІДОМСТВ У ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ ЄВРОПИ В ХХ-ХХІ СТОЛІТТЯХ

Білявець С.Я.

Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

У статті представлено узагальнення результатів вивчення наукових джерел з метою виокремлення тенденції професійної підготовки фахівців прикордонних відомств у країнах Європи в ХХ-ХХІ століттях для обґрунтування теоретичних і методичних основ формування професійної компетентності офіцерів-прикордонників. З'ясовано, що розвиток професійної освіти відбувався інтенсивно у тих країнах, де розуміли важливість створення професійно підготовленого офіцерського корпусу – еліти прикордонних відомств. Зміст статті ґрунтується на матеріалах досліджень вчених, які вивчали розвиток правоохоронної освіти в країнах Європи. Зроблено висновок, що для підвищення якості професійної освіти важливе значення має ефективність навчання. Для цього в освітньому процесі потрібно застосовувати найсучасніші технології викладання, а навчальні заклади повинні подолати тенденцію вивчення лише передбачуваних професійних ситуацій, які були в минулому, а зосередити увагу на опануванні ефективних тактичних прийомів і операцій, основ їх планування на засадах міждисциплінарності. З'ясовано, що теоретичною основою підготовки фахівців прикордонних відомств у навчальних закладах розвинених європейських країн є положення ціннісного підходу (цінності суспільства є пріоритетними у визначенні цілей підготовки офіцерів, вони відображають соціальне замовлення суспільства), концепції прагматизму, біхевіоризму, гуманістична парадигма, а також технологічний детермінізм.

Ключові слова: професійна освіта, правоохоронні органи, професійна компетентність, військова справа, професійна підготовка, майбутні офіцери.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У Стратегії розвитку Державної прикордонної служби України (ДПСУ) передбачено підвищення рівня боєздатності органів Держприкордонслужби та їх спроможності до виконання завдань із захисту державного кордону; забезпечення готовності Держприкордонслужби до охорони тимчасово неконтрольованих ділянок державного кордону після відновлення контролю над ними; підвищення рівня довіри населення до Держприкордонслужби та її особового складу, а також впровадження європейських норм і стандартів у систему прикордонного контролю та удосконалення системи підготовки, комплектування, роботи з особовим складом Держприкордонслужби [1]. Це зумовлює необхідність оновлення системи професійної підготовки майбутніх офіцерів з урахуванням загальноєвропейських стандартів, впровадження сучасних освітніх технологій, що мають на меті забезпечення високого рівня професійної компетентності та здатності офіцерів до професійного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення зазначеної проблеми та на які опирається автор. Результати аналізу наукових джерел з проблеми дослідження дозволяють стверджувати, що питання підготовки фахівців правоохоронних органів у навчальних закладах провідних країн НАТО розкрив О. Даниленко [2]. Вивченню світового досвіду професійної підготовки персоналу прикордонних відомств Румунії та Фінляндії присвячено публікації А. Балендра [3; 4]. Досвід підготовки прикордонників Республіки Польща був предметом досліджень Н. Ринденко [5], Литви – І. Блощинського [6]. Заслужують на увагу публікації про Уніфіковану програму підготовки прикордонників країн Європейського Союзу [7].

З огляду на це **метою статті** є висвітлення тенденції професійної підготовки фахівців пра-

воохоронних органів та армій у провідних країнах світу в ХХ-ХХІ століттях.

Виклад основного матеріалу дослідження. У Федеративній республіці Німеччина охорону кордонів здійснює Федеральна поліція – федеральний правоохоронний орган, який підпорядкований Міністерству внутрішніх справ Німеччини. Персонал Федеральної поліції Німеччини (йдеться про поліцейських в уніформі) представлений трьома ланками службовців: нижча (mittlerer Dienst – категорія звань від поліцаймаїстера до поліцайхауптмайстера), середня (gehobener Dienst – категорія звань від поліцайкомісара до ерстерполіцайхаупткомісара), вища (höherer Dienst – категорія звань від поліцайрата) [8].

Результати аналізу офіційної інформації, а також доступних для аналізу джерел дозволяють зробити висновок про те, що поліцейські службовці нижчої ланки після проходження відповідної підготовки працюють у складі відділень/груп, взводів і підрозділів, які несуть службу з охорони кордону або виконують обов'язки залізничної поліції, а також у сфері безпеки повітряного сполучення в аеропортах Німеччини. Після певного періоду служби у складі підрозділів персонал нижчої ланки допускається до служби у складі змін (спостереження за кордоном, патрулювання, контроль осіб, транспортних засобів і товарів, що перетинають державний кордон). Поліцейські службовці середньої ланки обіймають первинні управлінські посади (керівник групи/відділення) або посади відповідальних виконавців спочатку у контрольній, патрульній, дізнавальній службі, а потім, після підвищення кваліфікації, у загонах Федеральної поліції. Професійну підготовку поліцейських службовців нижчої ланки забезпечують п'ять регіональних навчальних центрів у містах Свіссталь, Нойштрелітц, Вальсроде, Ешвеге, Оерленбах, які одночасно є й регіональними

пунктами добору персоналу Федеральної поліції. Центральна служба добору знаходиться в місті Любек. Вона, так само як і регіональні центри підготовки та підвищення кваліфікації, організаційно входить до складу Академії Федеральної поліції. В Академії Федеральної поліції професійну підготовку проходить персонал середньої ланки [2; 8].

З вересня 2010 року навчання в Академії Федеральної поліції відбувається за модульною системою відповідно до укладеної із дотриманням вимог Болонської декларації Модульної книги [9]. У Модульній книзі визначено особистісні, фахові, соціальні та методичні компетенції, які необхідні поліцейським для виконання професійної діяльності. Так, наприклад, йдеться про те, що поліцейський повинен уміти аналізувати, бути готовим постійно вдосконалюватись, навчатись протягом всього життя, бути відповідальним, ініціативним, гнучким та креативним, готовим до змін, цілеспрямованим, умотивованим, здатним до критичного оцінювання, мати відчуття власної гідності, впевненість у своїх силах, добре розвинені комунікативні навички (письмові та усні), високу стійкість до психологічного та фізичного навантаження, здатність працювати в команді, виконувати функції керівника [9, с. 10].

До фахових компетенцій, якими має володіти поліцейський середньої ланки, у Модульній книзі віднесено знання уміння та навички за фахом; дидактичні та методичні знання, уміння та навички; знання, уміння та навички, необхідні для оформлення протоколів, вивчення місця події; уміння вести справу від початку до її передачі до суду та розуміння ступеня власної відповідальності за неї; уміння чітко віддавати розпорядження та добиватись їх виконання; проводити опитування, допити; кваліфіковано реагувати на клопотання інших підрозділів або органів, приймати відповідні рішення; виконувати обов'язки керівника у випадку його тимчасової відсутності; здатність керувати малим підрозділом, таким як відділення або група; уміння спілкуватись з іноземцями англійською мовою під час виконання повсякденних службових обов'язків та в особливих ситуаціях (участь у місіях закордоном).

До спеціальних компетенцій, якими має володіти поліцейський, віднесено такі, як комунікабельність, здатність вникати у суть справи, толерантність, повага до людей, здатність до кооперації, уміння владжувати конфлікти, здатність до роботи у команді, лідерські якості, здатність вести за собою співробітників, високий інтелектуальний розвиток, здатність поводити себе відповідно до загальноприйнятих етичних принципів і переконань [9, с. 11].

В академії навчається близько 700 курсантів і ще близько 2500 в навчальних центрах. Особливої уваги потребує характеристика системи підготовки. Вона охоплює три рівні – середня, висока та вища ланки. Середня ланка передбачає навчання впродовж 2,5 років, з яких перший рік присвячено теоретичній підготовці, другий рік – практичній, яка проводиться на місцях несення служби – аеропортах, вокзалах, пунктах пропуску та ін. Ще півроку відводиться на спеціалізацію та випускні іспити.

Університетська підготовка або висока ланка, на якій навчається переважна більшість кур-

сантів – випускників шкіл, передбачає навчання впродовж 3-х років. Також за цим рівнем підготовки навчаються курсанти, що завершили підготовку середньої ланки. У цьому випадку термін їхнього навчання становить 2 роки.

Щодо навчання персоналу вищої ланки, то воно триває 2 роки: перший рік – на базі академії, другий рік – в навчальному центрі земельної поліції м. Вествалія за уніфікованим курсом разом з представниками земельної поліції [10]. Для навчання на вищій ланці приймають оперативних співробітників у віці до 40 років (як виняток – до 45 років), які позитивно характеризуються за місцем служби, мають стаж роботи в поліції не менше 10-12 років, звання – не нижче головного комісара, освіту – в обсязі вищої поліцейської школи [11].

Викладачами спеціальних (поліцейських) дисциплін в Академії Федеральної поліції працюють досвідчені працівники. Їх приймають в академію на конкурсній основі, вони працюють в ній від трьох до п'яти років, після чого їх направляють з підвищенням на посади в поліцейські органи.

В основу підготовки поліцейських кадрів Німеччини покладено принцип довічного найму. Службова діяльність і навчання співробітника планується і спрямовується в суто перспективному плані. При цьому передбачено постійне підвищення його кваліфікації.

Особливістю системи підготовки поліцейських кадрів ФРН є також те, що жоден з поліцейських навчальних закладів країни не видає своїм випускникам освітніх документів, відповідних державному освітньому стандарту. Після закінчення відомчих навчальних закладів видаються тільки відомчі освітні документи, що дають право працювати тільки в поліції і, як виняток, у деяких інших державних установах [11].

У контексті дослідження заслуговує на увагу досвід підготовки персоналу для Прикордонної поліції Румунії, оскільки цю правоохоронну структуру було реформовано відносно недавно – у період 2001-2005 років. Реформа Прикордонної поліції Румунії змінила її внутрішню структуру відповідно до норм, прийнятих в Європейському Союзі. На сьогодні це прикордонне відомство є невід'ємним компонентом структури Міністерства адміністрації та внутрішніх справ та спеціалізованим державним органом, на який покладено низку завдань, а саме: спостереження та контроль на прикордонних переходах та виконання положень законодавства про державний кордон; запобігання нелегальній міграції та перевірки паспортів іноземних громадян; боротьба із транскордонною злочинністю; забезпечення інтересів держави в дельті Дунаю і зоні Сулінського каналу, а також в прикордонній зоні і територіях, що перебувають під посиленою охороною; забезпечення громадського порядку і миру в зонах, що перебувають під контролем Прикордонної поліції відповідно до вимог законодавства (стаття 1 Закону про надзвичайні ситуації № 104 від 27 червня 2007 р. щодо організації та функціонування сил Прикордонної поліції) [3, с. 58].

Питаннями відбору, підготовки, комплектування та перепідготовки фахівців для Прикордонної поліції Республіки Румунія займається управління менеджменту людськими ресурсами

при Генеральному інспектораті Міністерства адміністрації та внутрішніх справ.

Фахівців для Прикордонної поліції Румунії готує декілька навчальних закладів: Поліцейська академія «Олександру Іоан Куза» (м. Бухарест); Школа підготовки офіцерів прикордонної поліції «Аврам Янку» (м. Орадя); Школа підготовки співробітників прикордонної поліції (м. Оршо-ва); Школа початкової і безперервної підготовки персоналу прикордонної поліції (м. Констанца); Школа початкової і безперервної підготовки персоналу прикордонної поліції (м. Ясси).

Наприклад, поліцейська академія «Олександру Іоан Куза», яка з 2007 року перейшла на підготовку фахівців за Болонською угодою, має у своїй структурі Факультет поліції, на якому організовано підготовку фахівців для прикордонної поліції (напрямок підготовки – «Право», спеціальність – «Порядок і громадська безпека»), Факультет пожежників (напрямок підготовки – «Обладнання», спеціальність – «Обладнання для пожежних конструкцій»), Факультет архівістики (напрямок підготовки – «Історія», спеціальність – «Архівістика»). Після закінчення навчання випускникам присвоюється офіцерське звання – «субінспектор поліції». Слухачі впродовж навчання (3 роки) забезпечуються екіпіруванням (повсякденним, польовим, парадним), харчуванням, житлом, медичною допомогою, а також можуть отримувати соціальну стипендію або підвищену стипендію. Зі слухачами денної форми навчання укладають контракт, який зобов'язує їх після закінчення академії прослужити в лавах Міністерства адміністрації та внутрішніх справ впродовж 10 років.

Під час навчання в академії «Олександру Іоан Куза» слухачі зобов'язані поважати деонтологічний кодекс співробітників прикордонної поліції, не бути членом політичних партій або політичних товариств, заборонених релігійних сект, не організувати і не брати участь у страйках. Щодо змісту навчання, то слухачі вивчають «Право державного кордону», «Розслідування прикордонної злочинності», «Європейське право для прикордонної поліції», «Митне право», «Тактику прикордонної поліції», «Технічні системи спостереження і контролю на кордоні», «Менеджмент прикордонної поліції», «Інформатику для прикордонної поліції», «Контроль на кордоні Шенген», «Прикордонну інформацію», «Юридичний захист прав людини», «Вступ до інформатики і технічних засобів зв'язку» та інші.

Молодших спеціалістів (агентів) для підрозділів Прикордонної поліції готують в Школах підготовки співробітників прикордонної поліції, які за структурою практично однакові. Термін навчання у них – 1-2 роки, основний базовий курс складається із теоретичної і практичної підготовки. Щодо кількості курсантів, то її визначає Управління менеджменту людськими ресурсами Генерального Інспекторату (від 100 до 200 осіб). Серед особливостей функціонування цих навчальних закладів можна виокремити декілька:

вони розташовані досить близько від кордону (на відстані 25-35 кілометрів), що дозволяє практичну частину навчання організувати в підрозділах кордону під керівництвом досвідчених інструкторів;

школи мають неоднакові навчальні плани і постійно змагаються за якість підготовки кадрів;

для виконання оперативно-службових завдань у Прикордонній поліції Румунії використовують лише короткоствольну зброю вітчизняного виробництва, тому для набуття практичних навичок зі стрільби широко використовують практичні заняття в польових умовах і електронні тири;

у навчальних закладах не практикуються такі вправи, як біг на довгі дистанції (крос), біг на короткі дистанції, силові, комплексно-силові вправи. При вступних та випускних екзаменах слухач до них самостійно готується і здає. Вони є додатком до основного екзамену з професійної придатності, який включає: практичне володіння прийомами рукопашного бою у різних ситуаціях (при затриманні порушника державного кордону в автомобілі, автобусі, літаку, поїзді, на різних ділянках місцевості), вміння застосовувати спецзасоби, а також дотримуватися заходів безпеки при виконанні завдань з охорони державного кордону;

на виконання вимог Європейського Союзу щодо знання іноземних мов кожен співробітник Прикордонної поліції Румунії має обов'язково володіти двома іноземними мовами (пріоритет мають англійська, німецька, російська, французька); враховуючи те, що Румунія є членом Європейського Союзу, вимоги до закладів освіти Прикордонної поліції обумовлені вимогами експертів Євросоюзу, серед яких зменшення кількості офіцерського складу Прикордонної поліції та збільшення таких категорій, як агент (сержанти та прапорщики);

у навчальних закладах навчається досить багато слухачів жіночої статі (30-60%);

розповсюдженою є практика стажування викладачів на різних посадах в органах прикордонної поліції (щороку кожен викладач протягом одного-двох місяців проходить стажування на кордоні);

організаційна діяльність навчальних закладів дозволяє швидко відображати в програмах підготовки зміни, які відбуваються в оперативно-службовій діяльності Прикордонної поліції, і не залежить від Міністерства освіти;

особливе значення має практична спрямованість підготовки фахівців Прикордонної поліції;

особлива увага надається матеріально-технічному забезпеченню навчального процесу, на що виділяються кошти у достатньому обсязі.

Оскільки Державна прикордонна служба України перебуває у стані реформування, вважаємо за доцільне узагальнити також особливості підготовки фахівців для Прикордонної охорони Фінляндії (ПОФ). Досвід підготовки прикордонників у цій країні є для нас цікавим з огляду на наявність сухопутних і морських кордонів. Серед прикордонних відомств країн Європейського Союзу це прикордонне відомство заслужує увагу, оскільки нещодавно завершило етап реформування. ПОФ – державна служба Фінляндії, відповідальна за охорону зовнішніх кордонів. Це військова організація, підпорядкована міністрові внутрішніх справ Фінляндії і Президенту Фінляндської Республіки [12].

Охорона сухопутного кордону здійснюється патрулюванням в пішому порядку або на лижах, а також за допомогою візуального спосте-

реження кордонів і прилеглих територій. При патрулюванні також використовують вертольоти і літаки Сторожової авіаескадрильї, позашляхові транспортні засоби, снігоходи та катери. Використовуються і службові собаки, навчені йти по сліду. Додатково застосовуються технічні засоби контролю і спостереження.

Основу охорони морських кордонів становлять морські прикордонні застави, оснащені системами радарів і відеоспостереження. Стационарна охорона доповнюється патрулюванням на патрульно-сторожових кораблях – ПСКР і сторожових катерах. Повітряні судна Сторожової авіаескадрильї регулярно патрулюють і морську акваторію Фінляндії (1250 км) [12].

До ПОФ приймається молодь, яка обов'язково пройшла військову підготовку (жінки – на добровільних засадах). Система комплектування та підготовки персоналу ПОФ складається з двох компонентів – відбору і підготовки.

Щодо підготовки персоналу, то на сьогодні в ПОФ є такі рівні освіти:

початкова, яка передбачає набуття первинних знань, умінь та навичок, необхідних для виконання військовослужбовцями строкової служби своїх повсякденних обов'язків; середня освіта – підготовка унтер-офіцерів, молодших офіцерів, сержантів і старшин, які проходять службу за контрактом; вища освіта – підготовка офіцерів; додаткова освіта – підвищення кваліфікації та перепідготовка військовослужбовців, а також освоєння ними нових професійних функцій і зразків військової і спеціальної техніки.

Рядовий, унтер-офіцерський склад, а також офіцери резерву набувають необхідної первинної підготовки під час проходження ними дійсної військової служби. Її термін залежить від категорії військовослужбовців, а також від військово-облікової спеціальності й становить від 180 до 362 днів [13].

Підготовка персоналу ПОФ здійснюється в навчальних закладах і навчальних центрах підготовки та перепідготовки.

Прикордонна Академія берегової охорони (м. Іматра) забезпечує навчання майбутніх фахівців прикордонної безпеки, морську підготовку, підготовку з питань управління SAR, підготовку до кінологічного забезпечення прикордонної служби, а також координацію науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт. Прикордонна Академія берегової охорони несе відповідальність за підготовку призовників прикордонної служби до служби в спеціальних прикордонних підрозділах прикордонних егерів. У цих підрозділах проходять військову підготовку солдати-строковики, яких, крім іншого, вчать навичкам розвідників, диверсантів і партизанів у воєнний час. Щороку близько 500 молодих громадян Фінляндії, призваних на строкову військову службу, які виявили бажання служити прикордонними егерями і пройшли конкурсний відбір, зараховуються в підготовчі підрозділи, де протягом терміну строкової служби отримують елітну підготовку і йдуть у запас. У випадку війни вони йдуть на фронт. Для проходження служби в прикордонних егерів потрібна хороша фізична підготовка [14].

Підготовку офіцерського складу організовано у навчальних закладах збройних сил (Академія

національної оборони). Для кандидатів у ФПО в процесі навчання передбачено прикордонну підготовку терміном до 1 року. Під час навчання приділяється увага законодавчій базі прикордонного контролю та охороні кордонів Євросоюзу, керівництву діями в надзвичайних ситуаціях, інформаційним технологіям. Стажування в прикордонних районах (комендатурах) триває 1,5 місяця. Після закінчення передбачено комплексний державний екзамен. Крім того, ті, хто навчається, пишуть дипломну роботу з прикордонної тематики, яка дає право на присвоєння освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра (зі званням лейтенанта) або магістра (зі званням старшого лейтенанта). Після закінчення навчання в навчальному закладі перед призначенням на посаду передбачено додаткову підготовку – 10 навчальних тижнів у школі ФПО за фахом [4, с. 15-16].

Академію національної оборони (АНО) Фінляндії (м. Хельсінкі), у якій, крім офіцерів збройних сил, передбачено підготовку офіцерів прикордонної охорони, засновано 1 січня 1993 р. на базі трьох військово-навчальних закладів, які функціонували до цього самостійно: Кадетської школи, де відбувалась підготовка молодших офіцерів, Бойової школи – аналогу загальновійськового училища або академії, а також Військової академії, в якій готували офіцерів Генерального штабу. Стати кадетом основного факультету Академії національної оборони може кожен громадянин Фінляндії. Для цього треба мати повну загальну середню освіту, обов'язково відслужити строкову службу в армії і пройти підготовку за курсом офіцера резерву. Випробування витримують не більше 7% від усіх бажаних стати офіцером резерву. Це свого роду перший відбір майбутніх кадетів. Ті, хто отримав диплом офіцера резерву, змагаються потім на вступних іспитах. У результаті кадетами факультету стають кращі з кращих. Щорічно на перший курс набирають 100-110 осіб, з них – 4-5 дівчат.

Середній вік слухачів основного факультету 20-24 роки. В академії готують офіцерів для всіх родів сухопутних військ, ВМС і ВПС, прикордонної охорони. Курс навчання прирівнюється до університетського і триває чотири роки за програмою магістра наук.

Після закінчення АНО випускникам присвоюється звання старшого лейтенанта. Вони проходять службу на посадах офіцера-інструктора військовослужбовців строкової служби і резервістів, заступника командира роти або викладача середнього військово-навчального закладу. Офіцер-прикордонник, який закінчив академію, може дослужитися до коменданта прикордонного району або стати офіцером штабу прикордонного загону.

Через 9 років служби на стройових посадах випускники можуть стати слухачами курсу старших офіцерів АНО. Випускники курсу старших офіцерів, які показали високі результати на іспитах, можуть бути зараховані на курс офіцерів генерального штабу. Тільки випускники цього курсу можуть в перспективі займати посади вищого та середнього командного складу прикордонної охорони.

Курсанти та слухачі Академії виїжджають для підготовки у військово-навчальні заклади інших армій. В АНО навчаються й слухачі іно-

земних академій, в основному зі Швеції. Однак обмін слухачами не регулярний. Основний обмежуючий фактор – знання мови. У АНО навчання проводиться в основному фінською мовою. Рішення про прийом іноземного офіцера приймає головний штаб оборонних сил. Фінські студенти цивільних вишів можуть подати заяву про прийом на окремі курси академії.

У АНО функціонує шість кафедр: стратегії, тактики, управління військами, техніки, військової історії, педагогіки і дидактики. На них працює близько 110 викладачів, у тому числі доктори наук. Приблизно стільки ж викладачів залучається для читання лекцій з університетів та інститутів країни. Кафедра тактики є найбільшою за чисельністю.

Навчальна програма передбачає вивчення питань управління військами, загальновійськової тактики, тактики видів оборонних сил, військової педагогіки, техніки, природничо-математичних дисциплін, політики безпеки і стратегії, історії, іноземних мов, фізичної підготовки. Оскільки у Фінляндії функціонує дві державні мови (фінська і шведська), курсанти академії вчать віддавати команди двома мовами. З іноземних мов вони вивчають англійську, німецьку, французьку та російську [15].

Висновки і пропозиції. Отже, результати порівняльного аналізу систем підготовки фахівців прикордонної служби закордоном дозволяють зробити висновок про те, що в європейських країнах ефективно реалізується державна політика щодо підготовки прикордонників. Система їхньої підготовки має комплексних та різнорівневий характер. Підготовка складається з декількох етапів: початкового рівня, середнього рівня та вищого рівня. При проходженні початкової підготовки

основна увага приділяється практичним навичкам і формуванню особистості прикордонника, розвитку у нього цінностей прикордонної служби, а також таких якостей, як дисциплінованість, урівноваженість, сміливість тощо. Серед характерних особливостей підготовки прикордонників є блоковий характер навчання на всіх рівнях: теоретичні заняття чергуються з періодами виконання практичних завдань на місцевості. Це має на меті забезпечити формування спеціальних умінь і навичок, необхідних прикордонникам. Окрім базової підготовки, обов'язковими для всіх категорій персоналу є проходження курсів підвищення кваліфікації за всіма предметами підготовки.

Щодо перспектив професійної освіти, то, на думку фахівців, офіцери повинні вивчати свою професію протягом всієї своєї кар'єри. Освіта повинна стати предметом уваги і коледжів, і коледжів. Йдеться також про те, що професійну військовою освіту потрібно краще фінансувати, передбачати заохочення інтелектуального розвитку представників військових професій. Теоретична основа підготовки офіцерів силових структур та правоохоронних органів у навчальних закладах розвинених європейських країн базується головним чином на засадах ціннісного підходу (цінності суспільства є пріоритетними у визначенні цілей підготовки офіцерів, вони відображають соціальне замовлення суспільства), концепцій прагматизму, біхевіоризму, гуманістичної парадигми, технологічного детермінізму, зокрема меритократичної концепції. На думку провідних зарубіжних військових теоретиків, таке комплексне застосування підходів та принципів фундаменталізації і міждисциплінарності сприятиме підвищенню якості вищої військової освіти.

Список літератури:

1. Про схвалення Стратегії розвитку Державної прикордонної служби [Електронний ресурс]: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1189-р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1189-2015-%D1%80>
2. Даниленко О. Б. Особливості професійної підготовки фахівців правоохоронних органів у навчальних закладах провідних країн НАТО / О. Б. Даниленко // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогіка. – 2015. – Вип. 5. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2015_5_6
3. Балендр А. Сучасний досвід підготовки персоналу прикордонної поліції Республіки Румунія / А. Балендр // Молодь і ринок. – 2012. – № 12. – С. 57-61. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2012_12_14
4. Балендр А. В. Особливості системи відбору та підготовки персоналу різних ланок Прикордонної охорони Фінляндії / А. В. Балендр // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер.: Педагогічні та психологічні науки. – 2013. – № 3. – С. 7-16. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnparv_ppn_2013_3_3
5. Ринденко Н. М. Тенденції комунікативної підготовки курсантів навчальних закладів Прикордонної варті Республіки Польща: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Ринденко Наталія Миколаївна; Держ. прикордон. служба України, Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Богдана Хмельницького. – Хмельницький, 2016. – 20 с.
6. Блощинський І. Г. Сучасний досвід підготовки прикордонників європейських держав за дистанційною формою навчання (на прикладі Державної прикордонної служби Литви) / І. Г. Блощинський // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер.: Педагогічні та психологічні науки. – Хмельницький: вид-во НАДПСУ, 2010. – № 56. – С. 9-15.
7. Блощинський І. Г. Уніфікована програма підготовки прикордонників країн Європейського Союзу: мовний аспект / І. Г. Блощинський, Д. В. Таушан // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер.: Педагогічні та психологічні науки. – Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2012. – № 64. – С. 20-24.
8. Ісаєва І. Особливості системи добору та професійно-особистісні вимоги, що висуваються до персоналу Федеральної поліції Німеччини / І. Ісаєва // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогіка. – 2016. – Вип. 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2016_4_9
9. Diplomstudiengang (Diplomverwaltungswirt) – Modulhandbuch / Modulares Curriculum. – FNB, 2010. – 152 S.
10. Довгаль, П. Опыт зарубежных стран по защите национальных интересов в морских пространствах / П. Довгаль, О. Свининых // Зарубежное военное обозрение. – 2009. – № 2. – С. 62-66.
11. Мартыненко О. Профессиональное обучение полиции Германии (по материалам МВД Украины) [Електронний ресурс] / Олег Мартыненко. Режим доступу: <http://khp.org/index.php?id=1399024677>

12. Пограничная охрана Финляндии [Электронный ресурс] http://www.raja.fi/ru/pogranichnaia_ohrana_finlandii
13. Пограничная охрана Финляндии [Электронный ресурс] <http://www.promreview.net/moskva/pogranichnaya-okhrana-finlyandii?page=0,2>
14. Корчагин П. Военное образование в Финляндии [Электронный ресурс] <http://warfiles.ru/show-64317-voennoe-obrazovanie-v-finlyandii.html>
15. Плотников Н. Академия национальной обороны Финляндии [Электронный ресурс] / Николай Плотников // Независимое военное обозрение (23.06.2000): режим доступа: http://nvo.ng.ru/forces/2000-06-23/2_findefence.html?print=Y

Билявец С.Я.

Национальная академия Государственной пограничной службы Украины
имени Богдана Хмельницкого

ТЕНДЕНЦИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ ПОГРАНИЧНЫХ ВЕДОМСТВ В ВЕДУЩИХ СТРАНАХ ЕВРОПЫ В XX-XXI ВЕКЕ

Аннотация

В статье представлены результаты изучения научных источников с целью выделения тенденции профессиональной подготовки специалистов пограничных ведомств в странах Европы в XX-XXI веках для обоснования теоретических и методических основ формирования профессиональной компетентности офицеров-пограничников. Установлено, что развитие профессионального образования проходило интенсивно в тех странах, где понимали важность создания профессионально подготовленного офицерского корпуса. Содержание статьи основывается на материалах исследований ученых, изучавших развитие правоохранительного образования в странах Европы. Сделан вывод, что для повышения качества профессионального образования важное значение имеет эффективность обучения. Для этого в образовательном процессе нужно применять самые современные технологии преподавания, а учебные заведения должны преодолеть тенденцию изучения профессиональных ситуаций, которые были в прошлом, а сосредоточить внимание на освоении эффективных тактических приемов и операций, основ их планирования на основе междисциплинарности. Выяснено, что теоретической основой подготовки специалистов пограничных ведомств в учебных заведениях европейских стран являются положения ценностного подхода (ценности общества являются приоритетными в определении целей подготовки офицеров, они отражают социальный заказ общества), концепции прагматизма, бихевиоризма, гуманистическая парадигма, а также технологический детерминизм.

Ключевые слова: профессиональное образование, правоохранительные органы, профессиональная компетентность, военное дело, профессиональная подготовка, будущие офицеры.

Bilyavets S.Y.

National Academy of the State Border service of Ukraine
named after Bohdan Khmelnytsky

TRENDS OF PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALISTS OF BORDER OFFICES IN THE LEADING COUNTRIES OF EUROPE IN THE 20-TH XXI CENTURY

Summary

The article presents the results of studying scientific sources with the purpose of highlighting the tendency of professional training of specialists of border agencies in the countries of Europe in the 20st-21st centuries to substantiate the theoretical and methodological foundations for forming the professional competence of border officers. It is established that the development of vocational education was intensive in those countries where they understood the importance of creating a professionally trained officer corps. The content of the article is based on research materials of scientists who studied the development of law enforcement education in European countries. It is concluded that the effectiveness of training is important for improving the quality of vocational education. To do this, the educational process needs to use the most modern teaching technologies, and educational institutions must overcome the tendency to study professional situations that were in the past, but focus on mastering effective tactics and operations, the basics of their planning based on interdisciplinarity. It was found out that the theoretical basis for training specialists of border agencies in educational institutions of European countries is the position of the value approach (the values of society are the priority in determining the objectives of training officers, they reflect the social order of society), the concept of pragmatism, behaviorism, the humanistic paradigm, and technological determinism.

Keywords: professional education, law enforcement bodies, professional competence, military science, professional training, future officers.